

STM

Lausunto Päivystysapu 116117 -palvelun käyttöön tulevista aikuisten kiireellisen hoidon ohjeista (diaari VN/13857/2019)

1. Yleistä

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi otsikon mukaisesta esitysluonnoksesta.

Jako kuuteen kiireellisyysryhmään on tarkoituksenmukainen malli. "Virka-aikana 2-3 vrk kuluessa" on aikamääreenä epätarkka. Virka-aika voidaan tulkita eri organisaatioissa eri tavoin ja arkipyhät voivat viivästyttää hoidon aloitusta useilla vuorokausilla. Esimerkiksi pääsiäisenä neljä pyhäpäivää venyttävät hoidon aloitusta huomattavasti. Tämän vuoksi ehdotamme, että käytetään tuntimäärettä, joka olisi tarkka, kuten päivystyksellisen hoidon kohdalla. Tässä määre olisi 24-72 tuntia.

Puhelinneuvonta käsitteenä esitetään muutettavaksi kuvaavammaksi käsitteeksi kotihoito-ohjeet tai itsehoito-ohjeet. Katsomme, että puhelinneuvonta termin muuttaminen täsmällisemmäksi kuvaisi nykyistä paremmin palvelukontaktissa annettavaa yksilöllistä terveysneuvontaa. Suosittelemme, että kaikki 80 otsikkoa käydään vielä kerran tarkoin läpi ja verrataan, että niiden sisältö täyttää noiden kuuden kiireellisyysluokan määritelmän. Jossakin kohdissa sisältö ei täysin vastaa annetun kiireellisyysluokan kriteereitä. Esimerkiksi luokassa 1 tulisi olla vain henkeä uhkaavat hätätilanteet; yleinen hätänumero 112 on tarkoitettu vain hätätilanteita varten.

Eräissä kohdissa olisi hyvä tarkentaa oireen tai löydöksen ilmaantumisnopeutta, koska väestö voi soittaa puhelinneuvontaan hyvin pitkäänkin jatkuneiden vaivojen vuoksi, joiden tarkoituksenmukainen tutkimus- ja hoito tapahtuu muutoin kuin päivystyksenä.

Ohjeistossa on useita kirjoitusvirheitä, jotka syytä korjata ja löytynevät helposti tekstintarkistus-ohjelmistolla (esim. itsemurhaikeinen).

2. Ohjeisto

Käytettävyydestä: Ohjeet eivät sellaiseen sovellu käytettäväksi, koska nämä jättävät paljon tulkinnanvaraa eivätkä ohjeet siten tue Päivystysavun palvelutapahtumaprosessia. Aikuisten kiireellisen hoidon ohjeet ovat kuitenkin erinomainen runko, jota voidaan hyödyntää paikallisiin tarpeisiin ja potilaan yksilöllistä tilaa tarkemmin kartoittavien ohjeistuksien perustana. Hoidon tarpeen arviointiprosessi puhelimesta alkaa potilaan yksilöllisen terveydentilan selvittämisestä päättyen potilaan kanssa yhteiseen päätöksentekoon jatkohoidon tarpeesta, jatkohoitopaikasta sekä hoidon tarpeen kiireellisyydestä. Jotta luokituksen käytettävyyttä voitaisiin edistää, tulisi sarake H "Selvitä" siirtää ensimmäiseksi. Selvitettäviä kysymyksiä on myös hyvin paljon ja nämä vaihtelevat

runsaasti oireen mukaan. Tätä varten olisi viisasta hahmotella peruskysymykset eli ne tiedot, jotka tulee selvittää jokaisen potilaan kohdalla. Luokitustaulukko sisältää jonkin verran myös

lääketieteellistä sanastoa, jota ehdotetaan tarkennettavan potilasturvallisuuden varmistamiseksi hoitotyön ammattilaisille ymmärrettävämpään muotoon.

3. Häätätilanne 112

A Yleiset ja epämääräiset

Fysikaalinen tekijä; kylmä	Ydinlämpötila tulee korvata termillä lämpötila, koska ydinlämpö ei arviota tehtäessä tiedossa. Koskee myös seuraava saraketta.
Fysikaalinen tekijä; paine	Laitesukelluksen jälkeen ilmeneviin 112 ohjattaviin oireisiin tulee lisätä sekavuus ja hengitysvaikeus.
Äkillinen sekavuus	Viittaus poliisin virka-apuun, jos potilas ei suostu hoitoon, tulee tarkentaa koskemaan MT-lain mukaisia tilanteita. Muut nykylait eivät sovellu tähän.
Syöpätaudit	Yleistilan lasku tulee korvata termillä yleistilan romahdus, jotta se on looginen muiden 112:een ohjattavien kohtien kanssa, joissa yleistila mainitaan.
Toimenpit. jälk. kompl.	Verenvuoto on hyvä eriyttää kahteen kategoriaan: - nielutoimenpiteiden jälkeinen verenvuoto (ei veriviirut syljessä) - muun toimenpiteen jälkeinen runsas verenvuoto
Vammapotilas	Murtuma, jossa virheasento: Valtaosa potilaista, joilla sormien tai ranteen virheasentoinen murtuma, hakeutuu päivystykseen omatoimisesti eikä näitä potilasryhmiä ole tarkoituksenmukaista siirtää 112:een. Kohtaa tulee tarkentaa.
Vierasesine	Niellyt pariston (oireeton potilas) tulee siirtää kategoriaan Hoidetaan päivystyksenä.

D Ruoansulatus

Kasvovamma	Kohdissa väkivallan uhka, perheväkivalta tulee sekä Päivystysavussa että Hätäkeskuksessa ymmärtää, että tehtävää ollaan siirtämässä poliisille ja/tai sosiaalipäivystykselle eikä ensihoidolle. Vrt. raiskauskohta, missä hyvä selite muun viranomaisen tarpeesta.
Hammaskipu/turvotus	Korkea kuume, sairauden tunne ja väsymys tulee siirtää kategoriaan Hoidetaan päivystyksenä. Koko viimeinen lause voitaisiin korvata termillä yleistilan romahdus.
Keltainen potilas	Yleistilan lasku korvattava termillä yleistilan romahdus.
Närästys	Epäily sydänperäisestä ongelmasta on hyvä tarkentaa Epäily äkillisestä sydänperäisestä ongelmasta (vrt. pitkään jatkunut närästys).

K Verenkierto

Raajaturvotus	Alaraajaturvotusta hyvä tarkentaa määreellä äkillinen alaraajaturvotus. Äkillinen -termiä on käytettykin Hoidetaan päivystyksenä kategoriassa ja se on loogisesti hyvä saada myös 112 ohjattaviin.
---------------	--

Verenpaine	Nopeasti heikentynyt yleistila korvattava romahtaneella yleistilalla.		
<i>L Tuki- ja liikuntaelimet</i>			
Raajojen vammat	Ks. aiemmin kommentti virheasentoista murtumista, joissa potilaan itse oletetaan hakeutuvan päivystykseen.		
Selkäkipu	Määrittely ”selkävamma, putoaminen, isku” ei ole riittävä määrittely hätätilanteelle. Valtaosassa potilas voi itse hakeutua hoitoon ellei kipu estä liikkumista tai jopa jäädä kotiseurantaan. Esitetään korvattavaksi käyttämällä termiä korkeaenerginen vamma.		
<i>R Hengityselimet</i>			
Flunssa	Yleistilan lasku tulee korvata yleistilan romahduksella.		
Nenä	Lause, missä viitataan paristoon nenän vierasesineenä, tulee poistaa, koska ei ole mitään syytä, miksi potilas ei itse voisi hakeutua päivystykseen.		
Yskä	Yleistilan lasku tulee korvata yleistilan romahduksella.		
<i>S iho</i>			
Purema	Yleistilan lasku tulee korvata yleistilan romahduksella.		
Paiseet ja patit	Yleistilan lasku tulee korvata yleistilan romahduksella.		
Palovammat	Monivammassa ei tarvita määrettä merkittävä, koska monivamma on aina merkittävä.		
<i>W Raskaus, synnytys ja perhesuunnittelu</i>			
Raskaus	Lapsiveden meno alle 36 rv:lla tulee muuttaa muotoon Lapsiveden meno ja sikiö perätilassa. Kriteerit on aiemmin käyty läpi Husin obstetrikkojen kanssa.		
Raskauspahoinvointi	Yleistilan heikentyminen tulee korvata yleistilan romahduksella		
<i>Z Sosiaaliset ongelmat</i>			
Yksin asuminen	Tästä olisi hyvä poistaa muistisairauden pahentuminen ja keskittyä välittömän vaaran aiheuttajiin kuten ulkona vähissä vaatteissa harhailuun. Yleisesti tästä kohdasta puuttuu kokonaan oleellinen suora yhteydenottomahdollisuus alueen sosiaalipäivystykseen.		
Hanna Vainio	Markku Kuisma	Emil Heinäaho	Tom Silfvast
Palvelupäällikkö	Linjajohtaja	Osastonylilääkäri,	Ylilääkäri
Päivystysapu, HUS	HUS Akuutti	yleislääketiede HUS Akuutti	Yhtymähallinto HUS